

Johannesört

RAOUL ISEBORG

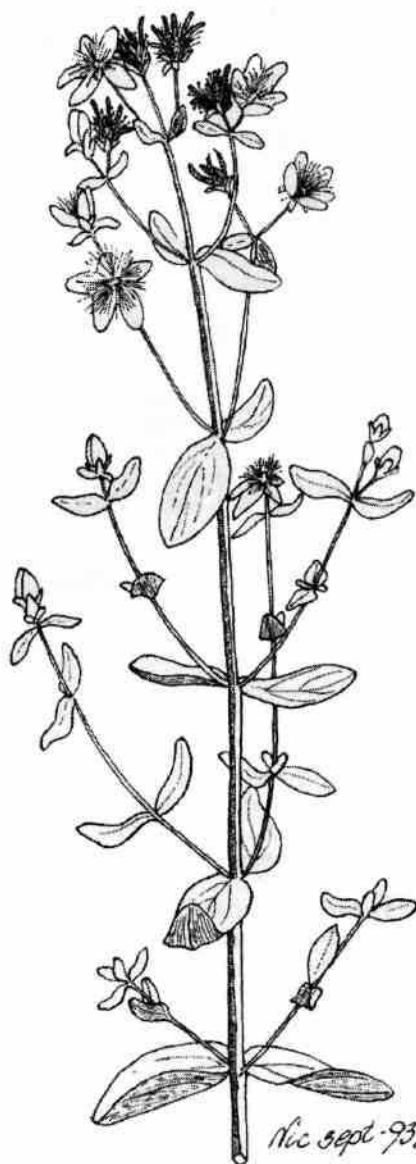
En vanlig växt i våra trakter och för övrigt i nästan hela landet är den gulblommiga och rundstjälkade äkta johannesörten. Lika vanlig, men med fyrkantig stjälk är den fyrkantiga johannesörten. Det är om den förstnämnda jag här tänker berätta.

Om man tar en blomknopp mellan fingrarna och mosar sönder den blir man rödlila på fingrarna. Detta har i alla tider fascinerat människorna. Redan Dioskorides, som levde under första århundradet e Kr och var läkare och botanist, skrev om örten i det stora, fembandiga verket "De Materia Medica" (på grekiska: Peri hyles iatrikés). Detta verk var för övrigt anlitat av läkarna som handbok i 1500 år.

Kronbladen innehåller ett gult och ett rött pigment. Det röda heter hypericin och är kemiskt besläktat med ett av blodfärgämnen (hematoporfyrin). I Grekland hette örten (och heter fortfarande) "androsaimon" som betyder mannsblod. Det namnet finns också dialektalt i Sverige och dök upp i tryck år 1779.

Det röda färgämnet finns huvudsakligen i små oljekörtlar och om man håller upp ett kronblad mot ljuset ser det alldeles prickigt ut av dessa. Prickigheten har gett växten dess vetenskapliga artepitet, *perforatum*. Släktet som johannesörten tillhör heter på latin *Hypericum*, en latiniserad form av grekiskans hypereikon som på svenska betyder "växande bland ljung" (ereíke=ljung).

I medeltidens fromma folkstro symboliserade den röda saften det blod som blev utgjutet från Johannes Döparens

Fyrkantig johannesört (*Hypericum maculatum*). Tecknad av Bengt Nicolson